

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

БРОДСЬКА ІРИНА ІВАНІВНА

УДК 657.92:003.12

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Київ 2008

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Луцькому національному технічному університеті
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Парасій-Вергуненко Ірина Михайлівна,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
доцент, професор кафедри обліку в кредитних та
бюджетних організаціях та економічного аналізу

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Лазаришина Інна Дмитрівна,
Національний університет водного господарства
та природокористування,
завідувач кафедри обліку та аудиту

кандидат економічних наук
Костюченко Валентина Миколаївна,
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний
інститут менеджменту (МІМ-Київ)»,
доцент кафедри еккаунтингу

Захист відбудеться «___» вересня 2008 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.06 в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дехтярівська, 49-г, ауд. 601.

Автореферат розісланий «___» серпня 2008 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат технічних наук, професор

О.Д. Шарапов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Ринковий вектор розвитку національної економіки висуває нові вимоги до інформаційного забезпечення будь-якого напрямку діяльності, у тому числі оцінного. У сучасній економіці оцінна діяльність є важливим інструментом регулювання відносин власності. Специфічні умови перехідного етапу розвитку економіки України суттєво впливають на вибір того чи іншого методу оцінки, обумовлюють необхідність їх адаптації до особливостей вітчизняного ринку та правильної інтерпретації результатів оцінки. З подальшою інтеграцією України до світової економічної спільноти вимоги до якості та неупередженості оцінки дедалі зростатимуть, що, відповідно, потребує нової якості інформаційного забезпечення. Рівень досконалості та достовірності обліково-аналітичного забезпечення є найважливішою умовою об'єктивності оцінки та результативності оцінних процедур, які здійснюються на його основі.

Питання методології оцінки вартості підприємства та бізнесу досліджували у своїх працях багато зарубіжних і вітчизняних учених. У теоретичному аспекті проблему вартісної оцінки підприємства глибоко вивчали такі зарубіжні автори, як П.Белл, Д.Бішоп, Ф.Еванс, Е.Едвардс, Т. Коупленд, Т. Коллер, М. Міллер, Д.Мідлтон, М.Метьюс, Ф. Модільяні, Дж. Муррін, М.Перера, Б. Райан, Д.Фрідман. Водночас слід зазначити, що в Україні дослідження із цієї проблематики є новим науковим напрямом, оскільки ринкові відносини переживають тільки етап становлення. Оцінка як вид економічної діяльності стала розвиватися в Україні та Росії лише від початку дев'яностих років. Проте сьогодні вже створено методологічну основу для практичного використання оцінки при розв'язанні різних організаційно-економічних завдань завдяки працям таких російських учених, як С.В. Валдайцев, В.В. Григор'єва, А.Г. Грязнова, Є.Б.Колбачев, В.І. Кошкін, Н.Е. Сіміонова, Г.І. Сичова, В.А. Сичев, Ф.Б. Ріполь-Сарагосі, М.А. Федотова та українських – В.Є. Воротіна, Л.І. Воротіної, О.К.Гаршиної, О.Т. Євтуха, П.В. Круша, Н.П. Лебідь, О.Г. Мендрула, О.І.Олексюк, В.А. Панкова, С.В. Поліщук, І.М. Рєпіної, Н.В. Тертичної, О.С. Федоніна.

Втім, незважаючи на різноплановість і глибину досліджень у даному напрямі, такий важливий їх аспект, як формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки вартості підприємства, в економічній літературі ще не набув достатнього висвітлення. Проблема оцінки як елементу методу бухгалтерського обліку присвятили наукові праці такі вітчизняні вчені, як М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф.Голов, Н.Н. Грабова, В.М. Добровський, Р.С. Коршикова, В.М. Костюченко, М.М. Коцупатрий, М.В. Кужельний, А.М. Кузьмінський, Л.Г. Ловінська, Н.М.Малюга, П.П. Німчинов, В.Г. Лінник, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, Н.М. Урбан, В.О. Шевчук. Аналітичні аспекти фінансової діагностики підприємств, що лежать в основі оцінних процедур, досліджували І.Д. Лазаришина, Є.В. Мних, І.М. Парасій-Вергуненко, М.Г. Чумаченко.

Однак такі практичні питання, як порядок та механізм застосування обліково-аналітичної інформації в процедурах оцінки, її інтерпретація з урахуванням різних користувачів та цілей оцінки, узгоджуваність стандартів оцінки зі стандартами бухгалтерського обліку, в економічній літературі практично не висвітлені. Отже,

актуальність, практична значущість і недостатній рівень опрацювання та дослідження теоретичних, методичних і прикладних аспектів обліково-аналітичного забезпечення оцінки вартості підприємства зумовили вибір теми дисертаційної роботи та визначили її мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у Луцькому національному технічному університеті відповідно до держбюджетної теми «Організаційно-економічний механізм управління підприємством в сучасних умовах господарювання» (реєстраційний номер 0105U000804), у межах якої автором розроблено науково-методичні рекомендації щодо вдосконалення обліково-аналітичної інформації для процесу оцінки вартості діючого підприємства з урахуванням специфіки машинобудівної галузі.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування й удосконалення теоретичних положень та розробка методики формування обліково-аналітичного забезпечення процедур оцінки вартості підприємства.

Відповідно до мети дослідження було поставлено й розв'язано такі наукові та практичні завдання:

- визначити місце, роль та завдання обліку й аналізу в процедурах оцінки вартості підприємства, обґрунтувати основні етапи формування та напрями вдосконалення інформаційного забезпечення залежно від об'єктів та цілей оцінки;
- розробити структурно-логічну модель формування обліково-аналітичного забезпечення процесу оцінки вартості підприємства;
- вивчити та систематизувати основні принципи оцінки залежно від напряму дії на результат оцінки та обґрунтувати критерії і сферу їх застосування;
- удосконалити класифікацію видів оцінок, яка б урахувала мету оцінки, види вартості та методи оцінки;
- уточнити методику розрахунку вартості чистих активів через уточнення порядку визначення вартості окремих видів активів, власного капіталу та зобов'язань;
- удосконалити методику коригування вартості запасів та механізму їх списання з балансу на основі аналізу їхньої оборотності;
- дослідити вплив облікової політики на зміну балансової вартості активів підприємства;
- розробити класифікацію аналітичних показників, що використовуються в оцінній діяльності;
- розробити методику аналізу діяльності компаній для цілей оцінки їх вартості.

Об'єктом дослідження є процеси оцінки вартості підприємств машинобудівної галузі Волинської області.

Предметом дослідження є обліково-аналітичні процедури, що забезпечують інформаційне забезпечення процесів оцінки вартості підприємства.

Методи дослідження. Методологічною базою дослідження є діалектичний метод пізнання, фундаментальні положення економічної теорії, загальнонаукові принципи, методи та прийоми проведення досліджень. Теоретичною основою дисертаційної роботи стали наукові досягнення класиків економічної теорії, праці

вітчизняних і зарубіжних учених з питань обліку, аналізу, аудиту, оцінної діяльності.

У дисертаційній роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів і способів наукового дослідження: методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції (у процесі дослідження положень сучасних економічних теорій та праць вітчизняних і зарубіжних учених щодо оцінки вартості підприємства та вартості активів); системний і логічний підходи, історичний метод і метод аналогій (у процесі дослідження характеристик підприємства як об'єкта оцінки і його активів та розробки структурно-логічної моделі формування обліково-аналітичного базису оцінки вартості підприємства); експертні методи (під час оцінки фінансового стану та його впливу на оцінку вартості підприємства); балансовий метод (для визначення вартості чистих активів підприємства); метод коефіцієнтів (для дослідження фінансової стійкості та ефективності діяльності підприємств), ряди динаміки (для дослідження тенденцій зміни окремих показників фінансового стану підприємств), середні величини (для дослідження середньогалузевих значень окремих показників діяльності підприємств машинобудівної галузі). Для обробки економічної інформації, побудови таблиць, діаграм, алгоритмів використано сучасні комп'ютерні технології та пакет прикладних програм Microsoft Excel.

Інформаційною базою роботи є офіційні статистичні дані, матеріали науково-практичних конференцій, періодичних видань за досліджуваною тематикою, дані річної звітності підприємств машинобудівної галузі Волинської області, результати наукових досліджень, проведених безпосередньо автором.

У написанні дисертації використано вітчизняні законодавчі акти, що регулюють оцінну діяльність в Україні, міжнародні та національні стандарти оцінки та бухгалтерського обліку і фінансової звітності; чинні методичні рекомендації Кабінету Міністрів та Міністерства фінансів України щодо методики оцінки вартості майна та методики аналізу фінансової звітності, методичні рекомендації Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо оцінки вартості чистих активів підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів. Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає в удосконаленні обліково-аналітичного базису процесу оцінки вартості підприємства.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в такому:

уперше:

- розроблено структурно-логічну модель формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки вартості підприємства. Сутність запропонованої моделі полягає в поетапному коригуванні вартості чистих активів, розрахованих за авторською методикою, на узагальнюючий показник, що враховує фінансову стійкість підприємства, його здатність до динамічного зростання, кадровий потенціал, рівень дохідності діяльності;
- запропоновано методику коригування вартості окремих видів активів способом їх уцінки або списання з балансу на основі розрахунку коефіцієнтів оборотності, що суттєво зменшує трудомісткість оцінних процедур і дає змогу наблизити їх вартість до справедливої;

удосконалено:

- класифікацію видів оцінки для формування системи аналітичних показників, що використовуються в оцінній діяльності, через доповнення її такими класифікаційними ознаками та видами оцінки: за часовим періодом; за об'єктом оцінки; за методом оцінки вартості; за формою одержаного результату; за цільовим призначенням. Використання запропонованих класифікаційних ознак дає змогу врахувати різні цілі оцінки та спрощує аналітичну інтерпретацію одержаних результатів оцінки;
- методику розрахунку вартості чистих активів через уточнення порядку визначення вартості власного капіталу, а саме, включенням до його складу різниці між доходами та витратами майбутніх періодів, що посилює точність оцінки;
- процедури аналізу фінансово-економічної стійкості й ефективності діяльності підприємства через обґрунтування системи показників, покладених в основу інтегрального коригувального коефіцієнта вартості підприємства, механізму їх узагальнення та інтерпретації. Такий підхід посилює об'єктивність оцінки на основі формалізованої бухгалтерської інформації і дозволяє використати переваги комбінування витратного (майнового) та дохідного методичних підходів оцінки вартості підприємства;
- класифікацію аналітичних показників, які використовуються в оцінній діяльності в частині ознак: за сферою використання; за інформаційними джерелами; за формою; за часовою спрямованістю; за кількістю параметрів. Урахування цих класифікаційних ознак лежить в основі наукового обґрунтування відбору аналітичних показників, визначення способів їх узагальнення та інтерпретації для цілей оцінки вартості різних об'єктів, дозволяє уникнути їх дублювання;

набули подальшого розвитку:

- систематизація основних положень облікової політики з урахуванням їх впливу на балансову вартість активів та процедури їх контролю для цілей оцінки вартості підприємства;
- класифікація принципів оцінки залежно від напрямку дії на результат оцінки, що дозволяє обґрунтувати критерії і сферу їх застосування залежно від специфіки об'єкта оцінки та мети її проведення.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження сприятимуть удосконаленню обліково-аналітичного забезпечення оцінки вартості підприємства. Основні положення, запропоновані автором, можуть використовуватись у практичній діяльності та навчальному процесі.

Окремі розробки автора, які спрощують процедури оцінки вартості підприємств, знижують їх трудомісткість та суттєво підвищують об'єктивність оцінки, впроваджені в практику організацій та підприємств, котрі ведуть оцінну діяльність, що підтверджується довідками про впровадження, зокрема Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Волинській області (довідка № 1138 від 19.12.2007 р.) та Міжнародною юридичною компанією „СОЛОМОН-ГРУПП” (довідка № 262 від 16.12.2007р.).

Основні положення наукового дослідження використовуються в навчальному процесі кафедри обліку і аудиту Луцького національного технічного університету у

процесі викладання дисциплін «Фінансовий облік», «Економічний аналіз», «Податковий облік», «Аудит» (акт про впровадження від 5.12.2007 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, розробки та висновки дисертаційної роботи є результатом самостійно проведеного автором дослідження щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення процедур оцінки вартості підприємства. Особистий внесок у працях, опублікованих у співавторстві, визначено в переліку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення та практичні результати наукового дослідження доповідались автором й дістали схвалення на восьми міжнародних та всеукраїнських конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції „Проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу, контролю і аудиту у сфері надання послуг” (м. Тернопіль, 2005), Міжнародній конференції “Становлення та розвиток обліку, контролю та аналізу в Україні” (м. Київ, 2006 р.), IV Міжнародній науково-практичній конференції „Теорія і практика економічного аналізу: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку” (м. Тернопіль, 2006 р.), VI Міжнародній науково-практичній конференції „Теорія і практика сучасної економіки” (м. Черкаси, 2006 р.), IV Міжнародній науково-практичній конференції „Актуальні проблеми розвитку суспільства: історична спадщина, реалії та виклики XXI століття” (м. Київ, МАУП, 2006), I Міжнародній науково-практичній конференції „Європейська наука XXI століття: стратегія і перспективи розвитку - 2006” (м. Донецьк, 2006), Всеукраїнській науково-практичній конференції „Теоретико-методологічні та практичні аспекти розвитку економіки України” (м. Тернопіль, 2006), Всеукраїнській науково-практичній конференції „Внутрішній аудит та контроль ризиків бізнесу” (м. Луцьк, 2007).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано в 14 наукових працях, серед яких 6 статей – у наукових фахових виданнях (2,7 друк. арк.), 8 публікацій – у матеріалах науково-практичних конференцій (1,78 друк. арк.). Загальний обсяг публікацій – 4,48 друк. арк., з яких особисто авторів належать 4,38 друк. арк.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 179 сторінок друкованого тексту. Робота містить 36 таблиць на 25 сторінках, 17 рисунків на 14 сторінках. Список використаних джерел налічує 172 найменування; 15 додатків на 27 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, об’єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних наукових результатів.

У **розділі 1 “Концептуальні засади формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки вартості підприємства”** на основі дослідження сутності оцінки вартості підприємства та систематизації її основних принципів та

методичних підходів обґрунтовано концепцію формування обліково-аналітичного базису процедур оцінки вартості компанії.

Еволюція відносин власності в Україні наклала відповідний відбиток на розуміння сутності самого поняття «оцінка» та методологію її здійснення. Під час визначення її економічної сутності автором обґрунтовано необхідність урахування специфіки об'єкта оцінки, цілі її здійснення та фахову належність суб'єкта оцінки (рис. 1).

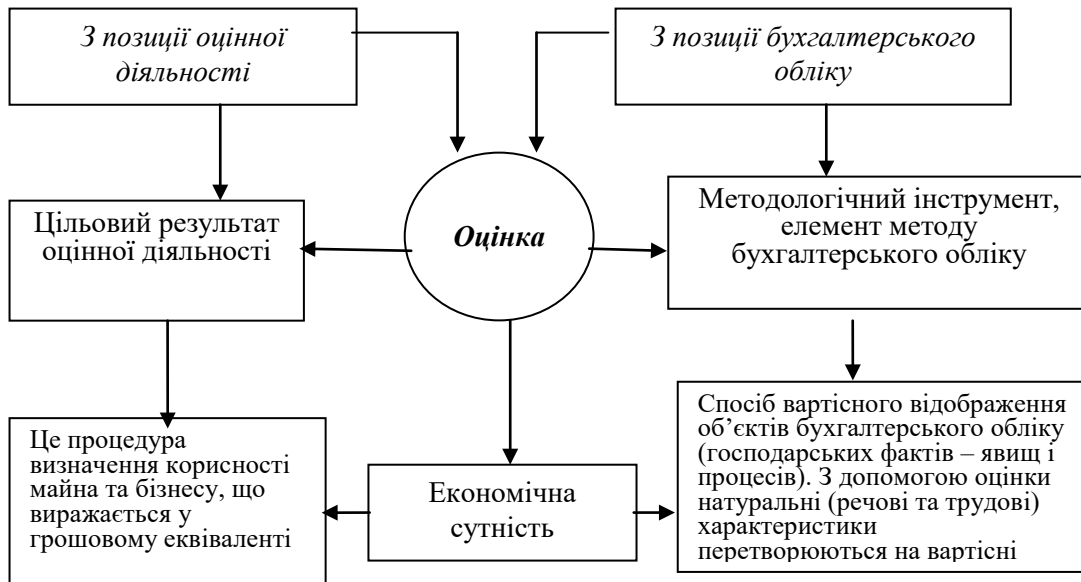

Рис. 1. Дуалістичний підхід до трактування поняття „оцінка”

Наприклад, оцінка з бухгалтерської позиції є важливим елементом методу бухгалтерського обліку і невід'ємним компонентом облікового процесу, способом відображення об'єктів бухгалтерського обліку в узагальнювальному грошовому (вартісному) вимірнику. Така оцінка не є головною метою облікових процедур, а отже, не є кінцевим результатом. З іншого боку – з позиції «оцінювача» – бухгалтерський облік сам є важливим складником процесу оцінки і є його головним інформаційним джерелом. Тобто в оцінній діяльності оцінка є не інструментом, а метою діяльності, її кінцевим результатом. Такий підхід обумовлює специфіку дії на результат оцінки принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності, закладених в П(С)БО, та принципів, визначених в міжнародних і національних стандартах оцінки. Доведено, що при формуванні інформаційного забезпечення оцінки вартості підприємств недоцільно копіювати іноземний досвід щодо оцінних процедур, які здійснюються в умовах розвиненого ринку. Врахування цих особливостей має підвищувати об'єктивність оцінки через адаптацію обліково-аналітичного забезпечення до цілей оцінної діяльності на вітчизняному ринку.

Для формування інформаційно-аналітичного поля якісної та неупередженої оцінки вартості підприємства автором удосконалено класифікацію видів оцінки через її доповнення деякими класифікаційними ознаками, зокрема: за способом проведення оцінки (статична, динамічна); за об'єктом оцінки (оцінка вартості підприємства, оцінка бізнесу, оцінка майна та окремих його складових), за методом проведення (оцінка на основі витратного, дохідного, ринкового, комбінованого

методичних підходів); за формою (видом) одержаного результату (фіксована або моментна та інтервальна оцінка); за цільовим призначенням (страхова, інвестиційна, податкова, бухгалтерська, управлінська оцінка). Запровадження цих класифікаційних ознак створює передумови для побудови системи аналітичних показників, які можуть бути використані в процесі оцінки вартості підприємства або інших об'єктів оцінки.

З огляду на специфіку розвитку економічних відносин в Україні обґрунтовано переваги витратного (майнового) методичного підходу для проведення оцінки вартості підприємства; ключовою категорією цього методичного підходу є «вартість чистих активів підприємства». У роботі запропоновано вдосконалений варіант методики розрахунку цього показника, сутність якого полягає у виключенні із зобов'язань доходів майбутніх періодів та прирівнюванні до власного капіталу різниці між доходами та витратами майбутніх періодів, що призведе до коригування на цю суму розміру чистих активів.

З метою формування обліково-аналітичного забезпечення процедур оцінки вартості підприємства та обґрунтування авторської концепції в дисертації проведено критичний аналіз переваг і недоліків методичних підходів, що використовуються в оцінній діяльності без урахування специфіки функціонування фондового ринку країни. Доведено, що автоматичне перенесення зарубіжних принципів та методичних прийомів оцінних процедур на український ринок призводить до суб'єктивності кінцевого результату, який значною мірою залежить від особистих суджень оцінювача, його професійних навичок та мотивації. Усе це обумовлює необхідність створення комплексного методу оцінки, який базується на одночасному використанні різних методичних підходів. При цьому запропоновано посилити об'єктивність оцінок за рахунок більш повного використання облікових даних та їх аналітичної інтерпретації за спеціальною методикою; така об'єктивність забезпечується за умови додержання вимог національних стандартів бухгалтерського обліку.

У роботі систематизовано основні вимоги до інформаційного забезпечення процесу оцінки, визначено роль та завдання обліку та аналізу в оцінних процедурах, згруповано основні принципи оцінки залежно від напрямку дії на її результат, проаналізовано зв'язок оцінних процедур з принципами бухгалтерського обліку та узагальнено основні фактори, що впливають на результат оцінки вартості підприємства. Інформацію, на основі якої здійснюється оцінка вартості підприємства, структуровано та деталізовано в розрізі внутрішнього та зовнішнього інформаційних блоків за окремими сегментами.

У розділі 2 “Бухгалтерський облік та фінансова звітність як інформаційна база оцінки вартості підприємства” досліджено теоретичні та методичні засади інформаційного забезпечення процесу оцінки вартості підприємства, розглянуто бухгалтерські підходи щодо оцінки активів, з'ясовано значення облікової політики підприємства в процесі оцінки вартості активів та розроблено методику опрацювання фінансової звітності під час оцінки вартості підприємства.

З'ясовано, що вимоги до змістовного наповнення облікової інформації, яка використовується в процедурах оцінки, методика її опрацювання та аналізу, залежать від такого: намірів придбання об'єкта; форми власності; виду бізнесу;

галузевої приналежності; масштабів діяльності; географії функціонування; специфіки та призначення об'єкта оцінки; фази життєвого циклу підприємства. Наприклад, коли придбаваються аудиторські фірми, страхові та юридичні компанії (де домінує інтелектуальний капітал), у процедурах оцінки недоцільно робити акцент лише на вартості чистих активів підприємства, а обов'язково потрібно враховувати кадровий потенціал, імідж, репутацію, клієнтську базу тощо. Отже, для таких компаній бухгалтерський баланс як основа використання майнового підходу не надасть вичерпної інформації про їхню реальну вартість. І навпаки, для промислових підприємств (зокрема підприємств машинобудування), які характеризуються ресурсномістким виробництвом, майновий методичний підхід оцінки є виправданим і є більш об'єктивним, ніж інші, тому використання фінансової звітності та правильна її підготовка для проведення оцінних процедур буде найголовнішим етапом такої оцінки.

Особлива увага в роботі приділена процедурам перевірки справедливої вартості такого виду активів підприємства, як запаси. Відповідно до П(С)БО 9 підприємство на дату балансу має оцінювати запаси за меншою з двох величин. Передусім це стосується неліквідних та застарілих товарно-матеріальних цінностей. За наявності даних про можливу ціну продажу кожного конкретного номенклатурного номера (або пов'язаних запасів у номенклатурній групі) виконати умови національного облікового стандарту нескладно. Проте на практиці у зв'язку із трудомісткістю таких процедур, бухгалтери часто припускаються порушень цих вимог, які оцінювач повинен визначити та врахувати в процесі оцінки. У дисертації запропоновано авторський підхід щодо оцінки запасів на основі розрахунку їх оборотності. Для цього оцінювач залежно від наміру підприємства щодо їх застосування, виробничого призначення та сутності має поділити запаси підприємства на групи. Автором обґрунтовано доцільність використання диференційованого підходу до розрахунку оборотності для окремих груп запасів. На останньому етапі пропонується розрахувати величину оцінки запасів у розрізі кожної групи на основі коефіцієнтів списання, визначених експертним способом, або емпіричних досліджень виходячи з професійного судження оцінювача.

Для ефективного застосування витратного (майнового) методичного підходу оцінки вартості активів підприємства, зважаючи на можливість вибору бухгалтерами різних методів оцінки активів та зобов'язань, передбачених національними П(С)БО, оцінювач повинен докладно вивчити облікову політику підприємства, яка безпосередньо впливає на балансову вартість активів та фінансовий результат діяльності підприємства за звітний період. У дисертації систематизовано основні положення облікової політики з урахуванням наряду їх впливу на балансову вартість активів та запропоновано порядок їх перевірки для цілей оцінки вартості підприємства.

Важливими етапами формування інформаційного базису процесу оцінки вартості підприємства є проведення процедур підготовки, коригування та нормалізації фінансової звітності, розрахунок та інтерпретація аналітичних показників, що характеризують здатність підприємства нарощувати свою вартість. На основі аналізу різних наукових концепцій (історичної, футуристичної, змішаної) в дисертації розроблено структурно-логічну модель формування обліково-

аналітичного базису оцінки вартості підприємства з урахуванням принципів та основних положень національних і міжнародних стандартів обліку та стандартів оцінки.

У розділі 3 “Аналітичне забезпечення процесу оцінки вартості підприємства” досліджено роль і завдання економічного аналізу в оцінній діяльності, виділено основні етапи формування аналітичного забезпечення процесу оцінки вартості підприємства, які охоплюють низку послідовних взаємозв’язаних методичних процедур. Останні залежать від об’єкта оцінки та наявності відповідної інформаційної бази й обумовлені мірою прозорості операцій з купівлі-продажу компаній на відкритому ринку.

На рис. 2 наведено структурно-логічну модель формування обліково-аналітичного забезпечення процесу оцінки вартості підприємства на основі даних фінансової звітності. Під час оцінки вартості підприємства пропонується враховувати два джерела одержання доходу, які обумовлені стадією життєвого циклу підприємства: дохід від діяльності підприємства, що функціонує (на стадії зародження, зростання, зрілості), та дохід від продажу активів підприємства, яке перебуває на стадії занепаду, ліквідації, або в разі придбання для перепродажу. Це підтверджує необхідність застосування комбінованої методики оцінки з елементами дохідного та майнового методичних підходів.

Отже, першим етапом оцінки вартості підприємства є визначення скоригованої вартості чистих активів, яка формується на основі бухгалтерської інформації за даними балансу. Особливості коригування вартості чистих активів, пов’язані з переоцінкою вартості активів та зобов’язань, висвітлено в другому розділі дисертації. Наступним етапом оцінних процедур має бути коригування вартості чистих активів підприємства на відповідні показники, які характеризують інший бік його вартості: дохідність, ділову активність, фінансову стійкість, ризикованість, привабливість галузі та ринку, кадровий потенціал, конкуренцію тощо. Тому важливим етапом аналізу є обґрунтування, відбір та систематизація відповідних одиничних аналітичних показників, які можуть бути використані в оцінній діяльності, та розробка методики їх розрахунку, узагальнення та інтерпретації. Доведено, що склад і методика розрахунку цих показників не бувають незмінними і залежатимуть від цілей оцінки та специфічних особливостей ринкового середовища об’єкта оцінки.

Класифікація показників, що використовується в оцінній діяльності, має важливе значення для оцінки фінансового стану підприємства, вартість якого підлягає оцінюванню, та є визначальною для вибору методичного підходу для оцінки, лежить в основі аналітичного обґрунтування узагальнювального висновку оцінювача з урахуванням результатів аналізу фінансового стану підприємства. Усі показники, що використовуються в оцінній діяльності, автором пропонується згрупувати за такими класифікаційними ознаками: за сферою використання (традиційні або класичні і специфічні); за інформаційними джерелами (розраховані за даними фінансової звітності та розраховані за даними іншої

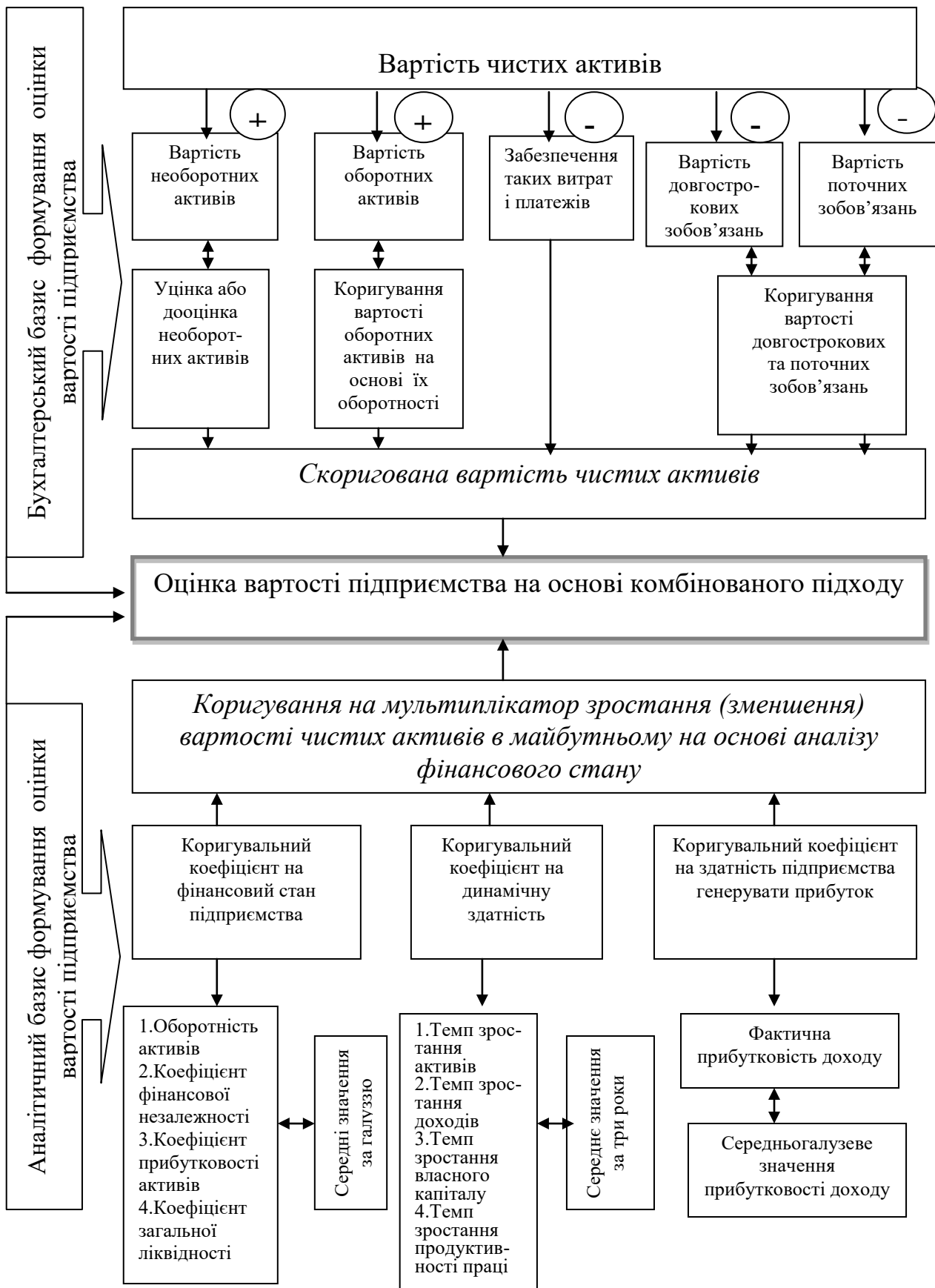

Рис. 2. Обліково-аналітична модель формування інформаційного забезпечення процесу оцінки вартості підприємства

інформації); за формою (абсолютні та відносні); за часовою спрямованістю (фактичні, минулих періодів та прогнозні); за кількістю параметрів (одиничні та комплексні).

Динамічну здатність і прибутковість, які, у свою чергу, створюють передумови до зростання вартості підприємства, рекомендовано розраховувати за допомогою коригувального коефіцієнта. Для визначення останнього було проаналізовано основні класичні моделі, що характеризують імовірність банкрутства, та відібрано показники, котрі якнайповніше визначають фінансову стабільність підприємства, а також ураховано недоліки та переваги методичних підходів до оцінки вартості підприємства. Коригувальний коефіцієнт (K_k) вартості чистих активів пропонуємо розраховувати за формулою:

$$K_k = K_{ф.с} \times K_{д.з} \times K_{п.д}, \quad (1)$$

де $K_{ф.с}$ – коефіцієнт фінансового стану підприємства;

$K_{д.з}$ – коефіцієнт динамічної здатності;

$K_{п.д}$ – коефіцієнт прибутковості доходу.

Отже, інтегральний показник, що коригує вартість чистих активів і таким способом визначає вартість підприємства, розраховується множенням коефіцієнта фінансового стану (враховує ризикованість діяльності підприємства), коефіцієнта динамічної здатності та коефіцієнта прибутковості доходу.

При цьому коефіцієнт фінансового стану формується способом порівняння фактичних значень із середніми значеннями за галуззю чотирьох показників: оборотності активів (співвідношення чистої виручки та активів); коефіцієнта фінансової незалежності (автономії) (співвідношення капіталу та активів); прибутковості активів (відношення прибутку до оподаткування до середніх активів); коефіцієнта загальної ліквідності (співвідношення поточних активів та поточних зобов'язань). Згідно з запропонованою методикою даний коефіцієнт за абсолютної фінансової стійкості дорівнюватиме одиниці; у разі погіршення фінансового стану, тобто якщо один чи кілька показників не відповідають середньогалузевим (або нормативним) значенням, він буде менше від одиниці. Для цього здобувачем розроблено відповідну шкалу.

Другим компонентом коригувального показника пропонується взяти коефіцієнт динамічної здатності, який передбачає врахування потенційних можливостей підприємства нарощувати свої активи, чисті доходи (або валовий прибуток), власний капітал та підвищувати продуктивність праці. Рекомендовано розраховувати його як середню арифметичну темпів зростання зазначених показників за останні три роки. Ефективність діяльності підприємства пропонується оцінювати на основі узагальнювального показника прибутковості доходу, який розраховується діленням валового прибутку на чистий дохід з подальшим порівнянням його із середньогалузевим значенням.

Методику розрахунку інтегрального коригувального коефіцієнта, проілюстровану на прикладі даних ВАТ «Ковельсьільмаш» машинобудівної галузі Волинської області, наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок інтегрального коефіцієнта, що коригує вартість чистих активів
ВАТ «Ковельсьільмаш»

Показник	Значення за період				Середні дані за галуззю	Відповідність середньо-галузевим показникам
	2004 р.	2005 р.	2006 р.	Середнє значення за три роки		
1. Оборотноість активів, разів	0,8464	0,9051	0,8792	0,8669	0,8517	+
2. Коефіцієнт автономії, коеф.	0,87	0,80	0,75	0,81	>0,5	+
3. Прибутковість загальних активів, %	-0,03	3,12	0,64	1,24	1,87	-
4. Коефіцієнт загальної ліквідності, коеф.	2,03	1,66	1,72	1,80	>1,5	+
5. Зведений показник фінансової стійкості	0,95					
6. Темп зростання валового прибутку, коеф.	1,5466	1,5715	1,0767	1,3983	×	×
7. Темп зростання загальних активів, коеф.	1,1571	1,0068	0,8446	1,0028	×	×
8. Темп зростання чистих активів, коеф.	1,0187	0,9789	1,0038	1,0005	×	×
9. Темп зростання продуктивності праці, коеф.	1,1522	1,1273	1,0964	1,1253		
10. Зведений показник динамічної здатності	$(1,3983+1,0028+1,0005+1,1253)/4 = 1,1317$					
11. Валовий прибуток, тис. грн.	7924,6	12453,6	13409,3	11262,5	×	×
12. Чистий дохід, тис. грн.	65439	76084,3	80001,2	73841,5	×	×
13. Прибутковість доходу, %	12,11	16,37	16,76	15,08	×	×
14. Середнє значення прибутковості доходу для підприємств машинобудівної галузі, %	14,22	17,33	16,20	15,21	×	×
15. Зведений показник прибутковості доходу	$15,08/15,21 = 0,9915$					
16. Інтегральний коригувальний коефіцієнт	$K_k = 0,95 \times 1,1317 \times 0,9915 = 1,0660$					

За допомогою запропонованої методики було розраховано вартість ВАТ «Ковельсьільмаш»:

$$B = 66841,0 \times 1,0660 = 71252,5 \text{ тис. грн.}$$

Отже, використання комбінованого підходу, який базується на можливостях ресурсного потенціалу та потенціалу ефективності діяльності підприємства, передбачає інтеграцію переваг майнового та дохідного методичних підходів і враховує особливості функціонування фондового ринку та розвитку приватизаційних процесів в Україні.

ВИСНОВКИ

В дисертаційній роботі теоретично обґрунтовано та розв'язано науково-практичне завдання щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу оцінки вартості підприємства.

Основні висновки та результати, що їх здобуто в процесі проведеного дослідження, полягають у такому:

1. Об'єктивність проведення процедур оцінки вартості підприємства суттєво залежить від якості обліково-аналітичної інформації про стан об'єкта оцінки на дату її проведення. У дисертації систематизовано основні вимоги до інформаційного забезпечення процесу оцінки, визначено роль та завдання обліку та аналізу в оцінних процедурах, згруповано основні її принципи залежно від напрямку дії на результат оцінки, проаналізовано їхній зв'язок із принципами бухгалтерського обліку та узагальнено основні фактори, що впливають на результат оцінки вартості підприємства. До останніх пропонується віднести: призначення оцінки, галузеву належність, масштабність, форму власності, географію функціонування підприємства, специфіку призначення об'єкта оцінки. Інформацію, на основі якої провадиться оцінка вартості підприємства, структуровано за окремими інформаційними блоками в розрізі внутрішніх та зовнішніх джерел. Це дає змогу сформулювати найбільш повно обліково-аналітичне забезпечення оцінки вартості підприємства та оптимізувати процедури оцінки з погляду трудомісткості та повноти оцінки.

2. З огляду на складність категорії «оцінка» в роботі виділено її найхарактерніші ознаки. По-перше, оцінка є кількісним виразом вартості об'єкта оцінки. По-друге, оцінка - це суб'єктивна категорія, кінцевий результат якої залежить від мети її проведення, умов функціонування об'єкта оцінки та методичних підходів, що склалися на дату оцінки. По-третє, з одного боку, оцінка може бути інструментом або елементом методу бухгалтерського обліку, а з другого – бухгалтерський облік сам є методологічним інструментом процесу оцінки.

3. Для формування інформаційно-аналітичного поля якісної та неупередженої оцінки вартості підприємства автором удосконалено класифікацію видів оцінки за допомогою її доповнення окремими класифікаційними ознаками, зокрема: за способом проведення оцінки (статична, динамічна); за об'єктом оцінки (оцінка вартості підприємства, оцінка бізнесу, оцінка майна та окремих його складових), за методом проведення (оцінка на основі витратного, дохідного, ринкового, комбінованого методичних підходів); за формою одержаного результату (фіксована або моментна та інтервальна оцінка); за цільовим призначенням (страхова, інвестиційна, податкова, бухгалтерська, управлінська оцінка).

4. На основі аналізу різних наукових концепцій (історичної, футуристичної, змішаної) у дисертації розроблено структурно-логічну модель формування інформаційного забезпечення процесу оцінки вартості підприємства, основні складники якої охоплюють процедури підготовки, коригування фінансової звітності, розрахунків та інтерпретацію аналітичних показників, що характеризують здатність підприємства нарощувати свою вартість. У формуванні обліково-аналітичного

забезпечення оцінки вартості підприємства враховано стадії життєвого циклу підприємства.

5. Важливим показником, що характеризує ресурсний потенціал підприємства і лежить в основі формування інтегрального показника вартості підприємства, є «вартість чистих активів». У роботі пропонується вдосконалений варіант методики розрахунку показника «вартість чистих активів», сутність якого полягає у виключенні із зобов'язань доходів майбутніх періодів та прирівнюванні до власного капіталу різниці між доходами та витратами майбутніх періодів, що приведе до збільшення на цю суму розміру чистих активів. У разі перевищення витрат майбутніх періодів над доходами активи буде зменшено на цю суму.

6. Для посилення об'єктивності оцінки вартості окремих видів активів у дисертації розроблено методичний підхід до уцінки запасів на основі аналізу оборотності окремих їх груп. Авторський підхід передбачає такі процедурні етапи: 1) поділ запасів на групи залежно від наміру підприємства щодо їх застосування; 2) розрахунок коефіцієнтів оборотності кожної групи запасів, при цьому для кожної групи запасів обґрунтовано свою методику їх визначення; 3) виходячи з професійного судження для кожної групи запасів залежно від їх оборотності встановлюється відповідний відсоток списання їхньої собівартості, установлений емпіричним способом; 4) розраховується величина уцінки кожної групи залежно від періоду їх оборотності.

7. Доведено, що на величину вартості активів, розрахованої на основі майнового методичного підходу, суттєво впливають положення облікової політики підприємства. З метою наближення вартості активів до їхнього ринкового еквіваленту, пропонується провадити перевірку основних положень облікової політики на предмет їхньої відповідності принципу «обачності», який передбачає незавищення справедливої вартості активів підприємства і незаниження вартості зобов'язань. Систематизація в дисертаційній роботі типових порушень вимог П(С)БО дала змогу визначити основні заходи та напрями коригування вартості активів ще на етапі бухгалтерської оцінки.

8. Формування аналітичного забезпечення процесу оцінки вартості підприємства ґрунтується на виборі відповідних аналітичних показників та розробленій методиці їх узагальнення та інтерпретації. Для цього запропоновано класифікацію аналітичних показників, які використовуються в оцінній діяльності, та визначено такі класифікаційні ознаки: за сферою використання (традиційні та специфічні показники, що використовуються тільки для цілей оцінки); за інформаційними джерелами (показники, сформовані на основі фінансової звітності, управлінського обліку та позаоблікових джерел інформації); за формою (абсолютні та відносні); за часовою спрямованістю (фактичні, прогнозні); за кількістю параметрів (одиничні, комплексні).

9. Економічний аналіз, що провадиться для одержання більш повної інформації про вартість (цінність) об'єкта оцінки, не може здійснюватися за загальною схемою для всіх випадків оцінки. Це означає, що на метод оцінки, методику, послідовність процедур, склад аналітичних показників та методику їх узагальнення впливають мета оцінки, інтереси замовника, економічні умови функціонування об'єкта, специфіка діяльності підприємства в конкретному бізнес-середовищі. Тож у

дисертації розроблено структурно-логічну модель, яка передбачає структуризацію аналітичних процедур у межах запропонованого методичного підходу до оцінки вартості діючого підприємства.

10. Обґрунтовано доцільність оцінювати вартість підприємства на основі комбінованого підходу, який полягає в коригуванні вартості чистих активів на комплексний показник, який ураховує фінансовий стан підприємства та здатність підприємства до розвитку і генерації доходу. На основі критичного аналізу запропонованих іноземними і вітчизняними вченими моделей, що використовуються для оцінки ймовірності банкрутства, у дисертації розроблено систему одиничних показників та механізм їх узагальнення в єдиний узагальнювальний показник, який можна розглядати як мультиплікатор зростання чистих активів у майбутньому на основі наявного фінансового стану підприємства. При цьому компонента фінансової стійкості формується порівнянням фактичних значень із середніми значеннями за галузю чотирьох показників: оборотності активів (співвідношення чистої виручки та активів); коефіцієнта фінансового незалежності (автономії) (співвідношення капіталу та активів); прибутковості активів (відношення прибутку до оподаткування до середніх активів); коефіцієнта загальної ліквідності (співвідношення поточних активів та поточних зобов'язань). Другою компонентою коригувального показника пропонується взяти коефіцієнт динамічної здатності, який ураховує потенційні можливості підприємства нарощувати свої загальні активи, чисті доходи (або валовий прибуток) та власний капітал. Пропонуємо розраховувати цей показник як середню арифметичну темпів зростання цих показників за останні три роки. Ефективність діяльності підприємства доцільно оцінювати на основі узагальнювального показника прибутковості доходу, який розраховується діленням валового прибутку на чистий дохід, з подальшим порівнянням його із середнім значенням за галузю.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Бродська І.І. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення оціночної діяльності / І.І. Бродська // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Вип. 209. Т. I.– Д.: ДНУ, 2005. – С. 44–51 (0,44 друкарк.).

2. Бродська І.І. Класифікація видів вартості як об'єкта оцінки / І.І. Бродська, І.М. Парасій-Вергуненко // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. – Вип. 8. – К.: КНЕУ, 2006. – С. 250–257 (0,37 друкарк., особисто автора – 0,33 друкарк.). [Автором запропоновано класифікацію видів вартості залежно від порядку оцінки та характеру аналога (вартість відтворення, вартість заміщення); залежно від мети оцінки та перспектив розвитку підприємства].

3. Бродська І.І. Роль оціночної діяльності в умовах поглиблення приватизаційних процесів в Україні / І.І. Бродська, І.М. Парасій-Вергуненко // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. – Вип. 16.1. – К.: КНЕУ, 2006. – С. 319–326 (0,44 друкарк., особисто автора – 0,38 друкарк.). [Автором обґрунтовано цілі оцінки залежно від

суб'єктів оціночної діяльності; досліджено функціонування ринку оціночних послуг в Україні].

4. Бродська І.І. Методика опрацювання фінансової звітності у процесі оцінки вартості підприємства / І.І. Бродська // Економічні науки. Серія „Облік і фінанси” : зб. наук. пр. – Вип. 3 (12). Ч. 1. – Луцьк: ЛДТУ, 2006. – С. 21–32 (0,42 друкарк.).

5. Бродська І.І. Економічна сутність оцінки вартості підприємства / І.І. Бродська // Економічні науки. Серія „Облік і фінанси” : зб. наук. пр. – Вип. 4 (16). – Ч. 1. – Луцьк: ЛДТУ, 2007. С. 29–38 (0,56 друкарк.).

6. Бродська І.І. Економічний аналіз: його місце та роль в процедурах оцінки вартості підприємства / І.І. Бродська // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Вип. 236. Т. V.– Д.: ДНУ, 2008. – С. 1253–1261 (0,47 друкарк.).

В інших виданнях:

7. Бродська І.І. Оцінка вартості компаній: обліковий аспект / І.І. Бродська // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль : наук. журн. ТДЕУ:.. – Вип. 13 / Проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту у сфері надання послуг: міжнар. наук.–практ. конф., 15–16 груд. 2005 р. : тези доп. – Т.: Екон. думка, 2005. – С. 175–180 (0,42 друкарк.).

8. Бродська І.І. Основні принципи оцінки вартості підприємства / І.І. Бродська // Становлення та розвиток обліку, контролю і аналізу в Україні : міжнар. наук. конф., 16–17 берез. 2006 р. : тези доп. / Відп. за вип. В.Г. Лінник – К.: КНЕУ, 2006. – С. 44–49 (0,29 друкарк.).

9. Бродська І.І. Класифікація видів вартості як бази оцінки / І.І. Бродська // Європейська наука ХХІ століття: стратегія і перспективи розвитку : міжнар. наук.–практ. конф., 22–31 травня 2006 р. : тези доп. – Т. 12. Економічні науки. – Д.: Наука і освіта, 2006. – С. 5–8 (0,28 друкарк.).

10. Бродська І.І. Оцінка вартості компаній: обліковий аспект / І.І. Бродська // Актуальні проблеми розвитку суспільства: історична спадщина, реалії та виклики ХХІ століття. Дев'яті читання пам'яті В'ячеслава Липинського : міжнар. наук.–практ. конф., 27 квітня 2006 р. : тези доп. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2006.– С. 107–109 (0,16 друкарк.).

11. Бродська І.І. Обліково-аналітичні аспекти оцінки бізнесу / І.І. Бродська // Теорія і практика економічного аналізу: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку : міжнар. наук.-практ. конф., 10–12 жовт. 2006 р. : тези доп. – Т.: Екон. думка, 2006. – С. 78–80 (0,1 друкарк.).

12. Бродська І.І. Підготовка фінансової звітності до оцінки вартості підприємства / І.І. Бродська // Теоретико-методологічні та практичні аспекти розвитку економіки України : всеукр. наук.-практ. конф., 23–24 листоп. 2006 р. : тези доп. – Т.: Тернограф, 2006. – С. 430 (0,12 друкарк.).

13. Бродська І.І. Класифікація аналітичних показників, що використовуються в оціночній діяльності / І.І. Бродська // Теорія і практика сучасної економіки : міжнар. наук.-практ. конф., 4–6 жовтня 2006 р. : тези доп. / Відп. ред. В. І. Хомяков. – Черкаси: ЧДТУ, 2006. – С. 215 – 217 (0,16 друкарк.).

14. Бродська І.І. Роль і задачі економічного аналізу в оціночній діяльності / І.І. Бродська // Внутрішній аудит та контроль ризиків бізнесу : наук.-практ. конф., 2

– 3 липня 2007 р. : тези доп. – ЛДТУ; редкол.: відп. ред. д-р. екон. наук, проф. Л.Г. Ліпич – Луцьк, 2007. – С. 33–37 (0,25 друкарк.).

АНОТАЦІЯ

Бродська І.І. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки вартості підприємства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09. – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» – Київ, 2008.

Визначено роль та завдання обліку та аналізу в оцінних процедурах. Розроблено структурно-логічну модель формування інформаційного забезпечення процесу оцінки вартості підприємства, основні складники якого охоплюють процедури підготовки і коригування фінансової звітності, її перевірки та аналітичної інтерпретації. Обґрунтовано основні напрями вдосконалення інформаційного забезпечення залежно від об'єктів та цілей оцінки.

Запропоновано порядок та методику опрацювання фінансової звітності в процесі оцінки вартості підприємства з урахуванням чинних національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Удосконалено методику визначення вартості чистих активів, а також методику коригування вартості запасів та механізму їх списання з балансу на основі аналізу їхньої оборотності. Розроблено класифікацію аналітичних показників, що використовується в оцінній діяльності. Запропоновано систему одиничних показників та механізм їх узагальнення у комплексний показник, який можна розглядати як мультиплікатор зростання вартості підприємства в майбутньому на основі динаміки фінансового стану.

Ключові слова: активи, аналіз, вартість підприємства, майно, метод бухгалтерського обліку, оцінка, оцінна діяльність, трансформація фінансової звітності, чисті активи.

АННОТАЦИЯ

Бродская И. И. Учетно-аналитическое обеспечение оценки стоимости предприятия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – Бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности) – ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана» – Киев, 2008.

Диссертация посвящена исследованию теоретических, методических и практических основ учетно-аналитического обеспечения оценки стоимости предприятия.

Определены роль и задачи учета и анализа в оценочных процедурах. Разработана структурно-логическая модель формирования учетно-аналитического обеспечения оценки стоимости предприятия на основе данных финансовой отчетности, основные составляющие которой включают процедуры подготовки,

корректировки финансовой отчетности, ее проверки и аналитической интерпретации. Обоснованы основные направления усовершенствования информационного обеспечения в зависимости от объектов, целей оценки в разрезе внешнего и внутреннего информационных блоков.

Предложена усовершенствованная классификация видов оценки путем дополнения ее такими классификационными признаками как временной период, объект, цель и метод оценки, форма полученного результата. Исследованы и систематизированы основные принципы оценки в зависимости от влияния на конечный результат оценки, обоснована сфера их использования.

В диссертационной работе усовершенствована методика расчета стоимости чистых активов, как основного показателя для оценки стоимости предприятия. Автором уточнен порядок определения собственного капитала путем приравнивания к нему разницы между доходами и затратами будущих периодов. Предложена методика уценки и списания с баланса запасов путем расчета их оборачиваемости. При этом методика расчета коэффициентов оборачиваемости запасов дифференцирована в разрезе отдельных их групп. Ее использование существенно снижает трудоемкость оценочных процедур и повышает объективность оценки. В диссертации систематизированы основные направления учетной политики предприятия, в зависимости от направления их влияния на стоимость активов; предложена методика их проверки.

В диссертации обоснована необходимость использования при оценке стоимости предприятия комбинированного подхода, в основе которого лежит имущественный (затратный) методический подход. Сущность авторского подхода состоит в корректировании стоимости чистых активов на комплексный показатель, который учитывает финансовое состояние предприятия, возможность предприятия стабильно развиваться на основании анализа тенденций изменения основных показателей, которые характеризуют масштабы деятельности (валовая прибыль, общие активы, собственный капитал, производительность труда) и показателей рентабельности.

Разработаны основные этапы формирования аналитического обеспечения оценки стоимости предприятия. Предложена система единичных показателей и механизм их обобщения в комплексный показатель, который можно рассматривать как мультипликатор роста стоимости предприятия в будущем на основе динамики финансового состояния. Состав и алгоритм расчета этих показателей зависят от целей оценки и специфических особенностей среды функционирования объекта оценки. Разработана классификация аналитических показателей, используемых в оценочной деятельности. Использование комбинированного подхода, базирующегося на возможностях ресурсного потенциала и потенциала эффективности деятельности предприятия предполагает интеграцию преимуществ доходного и имущественного методических подходов и учитывает особенности функционирования фондового рынка в Украине.

Ключевые слова: активы, анализ, стоимость предприятия, имущество, метод бухгалтерского учета, оценка, оценочная деятельность, трансформация финансовой отчетности, чистые активы.

ANNOTATION

Brodska I.I. Accounting-analytical providing of estimation of cost of enterprise.

– Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of economic sciences on specialty 08.00.09. – Record-keeping, analysis and audit (based on the types of economic activity). – SHEI «Vadym Hetman Kyiv National Economic University», Kyiv, 2008.

Certain role and task of account and analysis in evaluation procedures are estimated. The structurally logical model of informative providing forming of process evaluation of enterprise cost, the basic constituents of which include procedures of preparation and correction of the financial reporting, its verification and analytical interpretation, is developed. Basic directions of improvement of informative providing depending on objects and aims of estimation are grounded.

An order and method of working of the financial reporting in the process of evaluation of cost of enterprise taking into account the operating national and international standards of record-keeping is offered. The method of determination of net asset value is improved. The method of correction of cost of supplies and mechanism of their writing from balance on the basis of analysis of their circulating is improved. Classification of analytical indexes which is utilized in evaluation activity is developed. The system of single indexes and mechanism of their generalization is offered in a complex index which can be examined as a multiplier of growth of cost of enterprise in the future on the basis of dynamics of the financial state.

Key words: assets, analysis, cost of enterprise, property, method of record-keeping, estimation, evaluation activity, transformation of the financial reporting, net assets.